

ρίαν ἵνα καταπλήξη τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, ὁμιλῶν εὐκόλως περὶ τῶν σπουδαιότερων ζητημάτων καὶ ἰδίως περὶ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν, τῶν τοσοῦτον εἰς τὸν καλίφην Μαμουὺν περισπουδάστων. Ὁ Μαμουὺν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δελεαζόμενος ἤρχισε νὰ μεταχειρίζεται τὸν πρέσβυν ἐπὶ τὸ οἰκειότερον, νὰ τὸν μετακαλῆ συνεχῶς, νὰ ἐπισκέπτεται μετ' αὐτοῦ ὅπαντα τὰ καταστήματα τοῦ Βαγδατίου, νὰ τὸν συμβουλευέται περὶ τῶν ἀπαιτουμένων βελτιώσεων καὶ νὰ πείθεται περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ περιέλθῃ εἰς εἰρηνικωτέρας σχέσεις πρὸς τὸ κράτος ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου καὶ μόνου ἠδύνατο νὰ ζηλεύσῃ τὴν περὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας ὑπεροχὴν.

Ἐν τῷ μέσῳ ὅμως τοσοῦτον εὐμενῶν περιστάσεων πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς ἐκείνης ὁ Μαμουὺν ἀπεβίωσε κατὰ Ἰούλιον τοῦ 833. Ὁ Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς παρέμεινεν ἔτι ἐπὶ ἓνα μῆνα παρὰ τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Μοτασέμ, ἀλλ' ἔνεκα τῶν ποικίλων περισπασμῶν τοῦ νέου ἡγεμόνος ἐνόησεν ὅτι ὁ καιρὸς δὲν ἦτο πρόσφορος πρὸς συνομολόγησιν συνθήκης· ὅθεν μεγαλοπρεπῶς παραπεμφθεὶς ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ πρεσβεία ὅμως αὕτη δὲν ἀπέβη ἐντελῶς ἀτελέσφορος. Μία τῶν ἐντολῶν αὐτῆς ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπάνοδον τοῦ ἀρμενίου Μανουήλ. Ὁ Θεόφιλος εἶχεν ἐννοήσει τὸ λάθος τὸ ὁποῖον ἔπραξε νὰ δώσῃ ὅτα ἀκροάσεως εἰς ἀνυποστάτους κατ' αὐτοῦ κατηγορίας· λάθος διπλοῦν, διότι οὐ μόνον ἐστερέθη ἔξ αὐτοῦ ἓνὸς τῶν ἀρίστων στρατηγῶν, καὶ ἴσως τοῦ ἐμπειροτάτου, ἀλλ' ἐμάνθανεν ὅτι ἐκ τῆς ἐμπειρίας ταύτης ὠφελοῦντο πολυειδῶς οἱ πολέμοι. Ὅθεν καθ' ἣν ἔλαβε παραγγελίαν ὁ Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Μανουήλ εἰς τὸ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ὁ ἀδικηθεὶς ἐκεῖνος στρατηγὸς ἠξιώθη τῶν μεγίστων τιμῶν καὶ προσήνεγκεν ἀξιολόγους εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὴν πολιτείαν ὑπηρεσίας. Πλήν τούτου δέ, εἰ καὶ μὴ συνομολογηθείσης ὀριστικῆς συνθήκης, ἐπεκράτησεν ὅμως ἐπὶ τριετίαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ πραγματικὴ εἰρήνη, εἰς ἣν, παρεκτὸς τῶν ἐσωτερικῶν περισπασμῶν τῆς μωαμεθανικῆς χώρας, συνετέλεσε προδήλως καὶ ἡ πολύκροτος ἐκείνη πρεσβεία καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας ὠφελήθη ἤδη ὁ Θεόφιλος ἵνα πράξῃ πολλὰ πρὸς ἐπίδοσιν τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι αὐτὸς τε καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς εἶχον οὐ μικρὰν περὶ ταῦτα πάντα ἐμπειρίαν· ἀλλὰ καὶ τρίτος ἀναφαίνεται αὐτῶν συνεργός, ὁ φιλόσοφος καὶ μαθηματικὸς Λέων, περὶ οὗ πολλὰ θαυμάσια διηγούνται οἱ χρονογράφοι. Καὶ εἶναι μὲν τὰ διηγημάτια ταῦτα ἀπίθανα περὶ τὰ καθέστατα οὐχὶ ὅμως καὶ ὅλως ἀνυπόστατα· ὅθεν θέλομεν μνημονεύσει αὐτῶν τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ σπανίως κατὰ δυστυχίαν ἐν τῇ παρουσίᾳ περιόδῳ ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ ἐξαιρέτου τινὸς παιδείας, καὶ μάλιστα περὶ παιδείας ὁπωσοῦν πρακτικῆς. Ὁ Λέων ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ σπουδάσας αὐτόθι τὰ γραμματικὰ καὶ τὰ ποιητικὰ ἐπορεύθη ἔπειτα εἰς Ἄνδρον ἵνα ἀκροασθῇ τῶν περὶ φιλοσοφίας καὶ ρητορικῆς καὶ μαθηματικῆς παραδόσεων ὀνομαστοῦ τῆς νήσου ἐκείνης διδασκίλου, Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ. Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἀνδρὸς τούτου δὲν ἤρκεσε νὰ κορέσῃ τὴν φιλομάθειαν τοῦ Λέοντος, ὅστις, ἀφοῦ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅσα ἠδύνατο νὰ μάθῃ, περιῆλθε τὰ μοναστήρια ἀνερευνῶν τὰς βιβλιοθήκας αὐτῶν καὶ ἀντιγράφων τὰ χρησιμώτερα τῶν βιβλίων. Ἐντεῦθεν γενόμενος ὁ ἐπιτηδειότατος ἴσως τοῦ αἰῶνος ἐκείνου γεωμέτρης καὶ ἀστρονόμος ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἵδρυσεν αὐτόθι σχολήν, ἣτις ἀπέβη μετ' ὀλίγον περιώνυμος καὶ εἰλκῶσε πλῆθος πολὺ νέων ἀκροατῶν. Τούτων τῶν νέων εἰς ἠγματοτεύθη ὑπὸ τῶν μωαμεθανῶν, ὅτε ὁ καλίφης Μαμουὺν ἐπεχείρησε μικρὸν πρὶν ἀποθάνῃ τὸ μέγα ἔργον